

ΓΡΑΜΜΑΤΑ και ΤΕΧΝΕΣ

5 ποιητικές συλλογές από τήν Θεσσαλονίκη

Στις άποσκευές μας, γυρίζοντας από τήν Πανελλήνια Πολιτιστική Συνάντηση τής Θεσσαλονίκης, πού έγινε στις άρχές του 'Ιούνη, μέ πρωτοβουλία του Δήμου Θεσσαλονίκης ύπήρχαν και μερικά ενθύμια: Ένας χαρτοφύλακας μέ τά ύλικά τής Συνάντησης, τά περιοδικά τής Πανελληνίας Πολιτιστικής Κίνησης (πού ή ποιότητα τους είναι πραγματικά ζηλευτή) και μερικά βιβλία, χαρισμένα από Θεσσαλονικιώτες ποιητές πού είχαμε τήν τύχη και τή χαρά νά γνωρίσουμε.

Διαβάζοντας τώρα αυτά τά βιβλία, νομίζω πώς θά ήταν ένδιαφέρον άν μερικές προσωπικές σκέψεις δημοσιεύονταν, σάν ένα είδος περιληπτικής πληροφόρησης γιά τό κυπριακό κοινό γύρω άπ' αυτά τά συγκεκριμένα βιβλία, πού άπ' ό,τι άντιλαμβάνομαι άποτελούν μιά σοβαρή έκπροσώπηση τής Θεσσαλονικιώτικης ποιητικής παραγωγής. Ίσως ή παρουσίαση αύτή γίνει αίτία γιά ν' αναζητήσουν οι Κύπριοι άναγνώστες πού ένδιαφέρονται, κι' άλλο ύλικό γιά τήν άξιόλογη πραγματικά λογοτεχνική παραγωγή τής Θεσσαλονίκης, πού γιά μās είναι σχεδόν άγνωστη.

ΑΦΗΓΗΣΗ ΞΕΝΑΓΟΥ

Γιώργου Στογιαννίδη
(Σκαπή ύλη 1979)

Ένας πληθωρικός λυρισμός, σπάνιος στην εποχή μας, χύνεται άκράτητος σ' όλη τήν ποίηση του Στογιαννίδη. Ό έρωτισμός του, σέ λεπτές άποχρώσεις, έμποτισμένες μέ μιά άδιόρατη άίσθηση θλίψης. Οι λέξεις του, διαλεγμένες μέ προσοχή, και τόποθετημένες έτσι πού τίποτα νά μήν περισσεύει, τίποτα νά μήν λείπει, σάν ένα ψηφιδωτό σ' άποχρώσεις άναπάντεχες πού χαιδεύουν τήν όραση και τήν άκοή:

«Αισθάνομαι όπως καλοκαιριάτικο βράδυ.
Χορτασμένα τά μάτια
κι' ή άφή μου άνθισμένη
ύστερα από τήν έρωτική πράξη του ποιήματος
Τό άκούω πού άναπνέει άργά
χορτασμένο νήπιο
κρεμασμένο άπ' τό μαστό τής μητέρας του.

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ

Ντίνου Χριστιανόπουλου
(Έκδόσεις Διαγωνίου 1981)

Κάτι άνάμεσα σέ λαϊκά σουζέ και καθαφικά έρωτικά είναι τά ποιήματα του Ντίνου Χριστιανόπουλου. Χρησιμοποιώντας τόν έμμετρο όμοιοκατάληκτο στίχο, και συχνά μή δίνοντας σημασία στην τελειοποίηση ή στην πρωτοτυπία τής ρίμας του γίνεται, σκόπιμα νομίζω, έκφραστής των «σεβντάδων» των λαϊκών γειτονιών τής Θεσσαλονίκης:

Τί νά τά κάνω τά τραγούδια σας

Τί νά τά κάνω τά τραγούδια σας;
Ποτέ δέν λένε τήν άλήθεια.
Ό κόσμος ύποφέρει και πεινά,
κι' έσείς τά 'ϊδια παραμύθια.

Τί νά τά κάνω τά τραγούδια σας;
Είναι πολύ ζαχαρωμένα.
Ταιριάζουν γιά σοκολατόπαιδα
μά δέν ταιριάζουσε γιά μένα.

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΧΑΛΙ

Τόλη Νικηφόρου
(Θεσσαλονίκη 1980)

Τό έξώφυλλο του βιβλίου είναι μιά φωτοτυπία από τηλεγράφημα πού στάλθηκε στις 24 'Ιουνίου του 1967. Τό τηλεγράφημα έχει μόνο μιά λέξη «Σ' άγαπώ» κι' είχε σταλεί από τήν Έδεσσα στην Άθήνα, στον Τόλη από τή Σοφία, τή γυναίκα του. Τίποτα τό περίεργο ως εδώ, έκτός από τή λέξη ΕΛΟΓΟΚΡΙΘΗ, και τήν κόκκινη ύπογραφή του λογοκριτή κάτω από τό «Σ' άγαπώ». Έτσι, αύτή ή συλλογή μέ τά τριάντα έρωτικά ποιήματα του Τόλη, γίνεται κι' αύτή ένα ντουκουμέντο πολιτικό, όπως και τά άλλα έργα του. (Στά χέρια μου έχω επίσης τό σπαραχτικό του άπάνθισμα από τίς περιπτώσεις των πολιτικών προσφύγων, τό «Όνειροπολών έγκλήματα» αλλά ός μή άσχοληθώ μέ πεζογραφήματα σ' αύτή τή βιαστική ματιά).

Έσωτερικό πάθος αλλά και διάχυτος ρομαντισμός, πού στην εποχή μας ζαφνιάζει χαρακτηρίζουν τήν ποίηση του Τόλη Νικη-

φόρου. Μιά ποίηση πού σου θυμίζει πώς ή ρωμαϊκή ψυχή δέν έχει άπόλυτα χαλάσει, πώς παραμένουν ακόμα μέσα μας άνεξίτηλα τά 'ιχνη άπ' εκείνους τούς θαυμαστούς προγόνους πού έσμιγαν μέ τούς θεούς και γεννούσαν ήμίθεους, πού ήταν δυνατοί αλλά κι' εύαίσθητοι, τραχείς αλλά και τρυφεροί:

Τό μικρό μου θαύμα

Ένα κόκκινο περιστέρι
φωλιάζει στην παλάμη μου
φτέροκοπάει παράξενα
σέ καιέι στο στήθος
ξεσηκώνει τά πεθαμένα αίματα.

Ένα κόκκινο περιστέρι
θανάσιμα αϊφνιιάζει
τίς κόρες των ματιών σου.

ΠΡΑΤΗΡΙΟ ΚΑΥΣΙΜΩΝ

Γιάννη Καρατζόγλου
(Μπαρμπούνάκης)

Γλώσσα σκληρή, χωρίς μπιχλιμπίδια, λέξεις πού τόλμοϋν, πού προκαλοϋν μέ μιά θρασύτητα γεμάτη άπελπισία. Ό Γιάννης Καρατζόγλου θάλεγα πώς γράφει «ποιητικό χρονογράφημα» άν υπήρχε αύτή ή φράση. Κι' αύτό χωρίς νά γίνεται ούτε στιγμή έπιφανειακό, ούτε στιγμή φλύαρος ή άστοχος. Ό λόγος του, ξεκινώντας από πολύ προσωπικά βιώματα άποκτά σχεδόν πάντα μέ τόν τελευταίο στίχο κοινωνική διάσταση, γίνεται πολιτικός χωρίς νά κραυγάζει καγχάζοντας.

Πρατήριο καυσίμων

Κι' έγώ πού έλεγα θά σκότωνα δράκους
γιά χατήρι σου, θάζευα ποτάμια
και θά γκρέμιζα κάστρα γιά σένανε,
τή μέρα πού παντρευόσουν κάποιον εργολάβο,
πούλησα έπτακόσια λίτρα βενζίνης σουπερ,
πούλησα είκοσι κιλά όρυκτέλαιο έξτρα,
είχα έν γένει, ένα τζίρο άρκετών χιλιάδων:

ύπάρχουν βρέ άδελφέ κι' άλλοι μινώταυροι γιά σκοτωμό.

ΠΕΡΙΘΩΡΙΑΚΑ

Στέργιου Βαλιούλη
(Θεσσαλονίκη 1982)

Θλίψη και πίκρα θάλεγα πώς είναι τά κύρια χαρακτηριστικά τής ποίησης του Στέργιου Βαλιούλη. Θλίψη και πίκρα γιά τά χαμένα ιδανικά, γιά τό χαμένο έρωτα, γιά τό χαμένο χρόνο. Μιά συλλογή από μικρά και μεγαλύτερα ποιήματα, και μερικά έπιγράμματα χωρίς τίτλο, μέ μεστό, ώριμο και καλοζυγισμένο στίχο. Ίδιαίτερα τά μικρά του ποιήματα έχουν έντονη τή σφραγίδα τής προσωπικότητας του. Λόγος πυκνός, νοήματα βαθειά, άφηγηματική χάρη:

Αυτό τό φάντασμα

Αυτό τό φάντασμα δέν ύποφέρεται
ώρες άτέλειωτες κρύβεται στο σκοτάδι
και μέ κοιτάζει, μέ κοιτάζει στοχαστικό
τύψη μαζί και θλίψη
μνήμη κι' ήχώ

Στό πρώτο θάμπος τής αύγής
φοράει τό καθημερινό πρόσωπο μου
και μπαινεί στον καθρέφτη.

*

Οι πέντε ποιητές, μάλλον τά πέντε βιβλία πού αναφέρουμε, έτυχε άπλως νά είναι ή μικρή συγκομιδή μας από τήν Θεσσαλονίκη. Άποτελοϋν ένα μικρό μόνο μέρος τής πλούσιας παραγωγής τής Θεσσαλονικιώτικης ποίησης. Μέσα στά πλαίσια τής πανελληνικής ποιητικής συνάντησης μπήκαν και κάποιες ιδέες γιά τήν άλληλογνωριμία τής δουλειάς μας. Μακάρι αύτό νά γίνει κάποτε πραγματικότητα, κι' εδώ έχουν τόν λόγο οι διάφοροι πολιτιστικοί φορείς, και κυρίως τά άρμόδια ύπουργεία κι' από τή μιά κι' από τήν άλλη πλευρά. Έ ή σημερινή παρουσίαση των πέντε βιβλίων ός θεωρηθεί μιά τυχαία, αυθόρμητη άτομική χειρονομία χωρίς φιλοδοξία σοβαρής μελέτης. Μιά χειρονομία εύγνωμοσύνης.

ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ